

ELEKTRONINIS SUKČIAVIMAS: DUOMENŲ IŠVILIOJIMAS

(angl. *phishing*)

JAV Federalinių tyrimų biuro rengiama Internetinių nusikaltimų ataskaita (Internet Crime Report 2021) atskleidžia dažniausiai pasitaikančius **internetinių nusikaltimų tipus**: sukčiavimas išviliojant duomenis, turto ir tapatybės vagystė, asmens duomenų pažeidžiamumas, netikros internetinės parduotuvės (https://www.ic3.gov/Media/PDF/AnnualReport/2021_IC3Report.pdf).

Sukčiavimas išviliojant duomenis (angl. *phishing*) pirmąją pagal patiriamų nuostolių sumas. Sukčiavimo mastai pastaruosius kelis metus gerokai auga – po daugiau kaip 30 procentų kasmet. Sukčiavimo internete mastus paskatino pandemija, kurios metu gerokai padidėjo interneto vartotojų skaičius ir jų veiklos internete, patobulėjo sukčių taikomi metodai.

Kaip sukčiai išvilioja duomenis?

Siekdami išvilioti interneto vartotojų informaciją ar pinigus, sukčiai veikia naudodami įvairias manipuliavimo priemones:

- Dažniausiai **siuntinėja apgaulingus elektroninius laiškus**: e. laiškuose kviečiama atsiimti netikrus laimėjimus, siūlomos geros nuolaidos prekėms ar paslaugoms, kviečiama sudalyvauti netikrose apklausose, perspėjama apie neva užblokuotas banko sąskaitas ir pan.
- **Siūnia apgaulingas SMS žinutes**: jose siūlo atsiimti laimėjimus, informuoja apie gautas pašto siuntas, perspėja apie neva užblokuotas banko sąskaitas ir pan.
- **Socialiniuose tinkluose bei susirašinėjimo programėlėse**: pateikia sudominantį klausimą ir kviečia į jį atsakyti, siūlo sudalyvauti apklausoje ar pažaisti žaidimą.
- **Klautoja interneto svetaines ir banko sąskaitas**, kviečia jose neva atnaujinti savo informaciją.
- Taip pat vis dar populiarus **skambinimas** ir apsimetimas kitais asmenimis (pavyzdžiui, pareigūnais).

Tokio sukčiavimo tikslas – išgauti asmeninę ar konfidencialią informaciją (prisijungimo prie paskyrų vardus ir slaptažodžius, kredito kortelių numerius, slaptą verslo informaciją), siekiant užkrėsti asmeninius įrenginius ar gauti kitokios naudos.

Kaip įvertinti e. laiško ar SMS žinutės tikrumą?

Siekiant įsitikinti gauto e. laiško tikrumu, svarbu atkreipti dėmesį į šiuos dalykus:

- Kas yra laiško siuntėjas, ar jis pažįstamas?
- Ar laiškas lauktas?
- Koks jo turinys, ar laišku kviečiama kažką daryti?
- Ar jame raginama veiksmus atlikti kuo skubiau?
- Ar laiške yra nuoroda ar prisegtas failas?

Ant sukčių kabliuko gali užkibti bet kas!

Internetiniai nusikaltėliai naudoja **socialinę inžineriją**. Pasitelkiamos įvairiausios priemonės siekiant įtikinti piliečius atlikti sukčiams naudingus veiksmus – naudojamos emocijomis, įpročiais, silpnybėmis, geranoriškumu, noru padėti kitiems. Šios priemonės taip gerai išstobulintos, kad kiekvienam iš mūsų svarbu nuolat kritiškai vertinti gaunamą informaciją.

Bendrai finansuojama naudojantis Europos Sąjungos Europos infrastruktūros tinklų priemone

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

RVSIŲ
REGULAVIMO
TARPAVA

Vaikų linija
116 111 www.vaikulinija.lt